

Een lastige praktijk

Toepassing van OEI op omgevingskwaliteit

RSA Dag, Utrecht, 26 november 2008

Carl Koopmans (KiM, VU)

Jan Anne Annema (KiM, TU Delft)

Beelden en feiten

- Uitvoerders MKBA's
 - “Omgevingskwaliteit moeilijk te monetariseren”
 - “We doen wat we kunnen”
- Bestuurders, ontwerpers etc.
 - “MKBA niet geschikt voor omgevingskwaliteit”
 - “Waarde van zachte factoren onderschat ”
- Dit onderzoek
 - Kijken naar de praktijk
 - Wat zijn de feiten?
 - Focus op Nederland

Inhoud

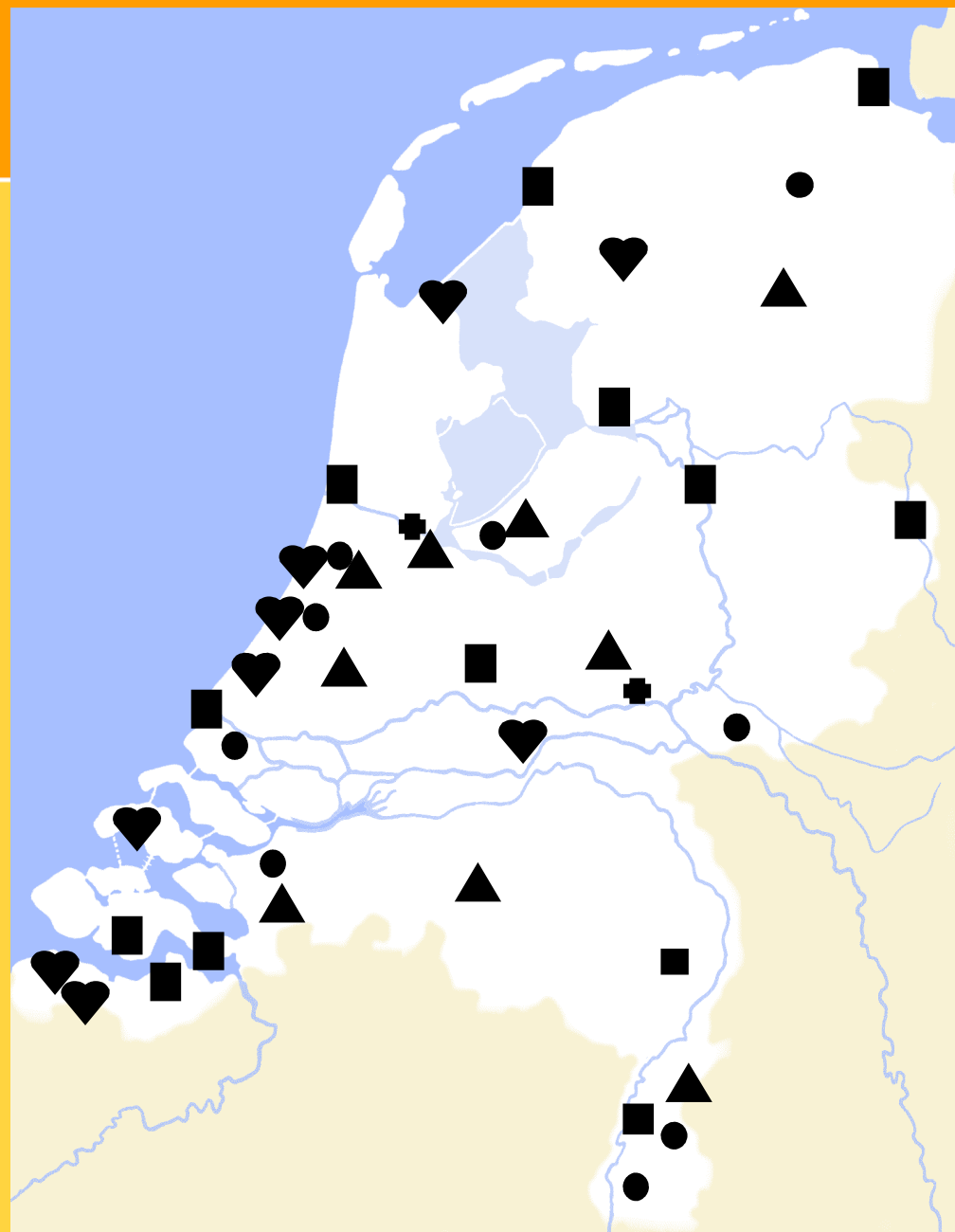
- Inleiding
 - **Nederlandse MKBA's**
 - Andere landen
 - Discontering en duurzaamheid
 - **Conclusies**
-

De projecten

- 47 MKBA's
 - Grote en middelgrote projecten
 - 37 transportprojecten
 - 10 ruimtelijke projecten
- **Geen aselechte steekproef**
 - Totale populatie niet bekend
 - 'Steekproef': MKBA's in ons bezit
 - Wel groot aantal
- **Voorbeelden**
 - HSL-Oost, [A6/A9](#), Boven-IJssel,
 - Maasvlakte 2, Ruimte voor de Rivier, kust Noordwijk

Locaties

- Wegen
- ▲ OV
- ♥ Ruimtelijk
- Havens, vaarwegen
- ⊕ Overige projecten

Inhoudelijke kwaliteit

Om= Omissie (beoordeeld door Annema en Koopmans)

PM = Pro Memorie; niet gemonetariseerd

Totaal	Emissies Geluid	Natuur Landschap	Externe veiligheid	Barrière werking	Recreatie
37 transport	Om: 0 PM: 5	Om: 6 PM: 15,18	Om: 1 PM: 5	Om: 2 PM: 3	Om: 0 PM: 2
10 ruimte	Om: 0 PM: 0	Om: 1 PM: 2	Om: 0 PM: 0	Om: 0 PM: 0	Om: 0 PM: 2

- Begrippen vaak niet helder
 - B.v. "omgevingseffecten", "ruimtelijke effecten", "modal shift effecten"
- Transportprojecten
 - Natuur, veiligheid en barrièrewerking bijna nooit gemonetariseerd
- Ruimtelijke projecten
 - Vaak *benefits transfer*; Recreatiebaten vaak niet additioneel

Presentatie van resultaten

Richtlijn (2004): PM posten als “+?” of “-?” in KBA saldo opnemen
Richtlijn nageleefd? (vanaf 2005)

Totaal	Emissies Geluid	Natuur Landschap	Externe veiligheid	Barrière werking	Recreatie
37 transport	Wel: 1 Niet: 2	Wel: 3 Niet: 9	Wel: 1 Niet: 2	Wel: 1 Niet: 1	Wel: 0 Niet: 1
10 ruimte	N.v.t.	Wel: 3 Niet: 3	N.v.t.	N.v.t.	Wel: 1 Niet: 2

- PM posten vaak niet in saldo; wel lichte verbetering na 2004
- Finale KBA tabel soms onhelder: plussen, minnen, kleuren
- Probleem in toepassing, niet in KBA methodiek zelf

Second opinions

- 9 second opinions gevonden
 - Meestal van CPB
- 6 maal opmerkingen over omgevingskwaliteit
 - Opmerkingen betreffen vooral de toegepaste methoden
- Geen opmerkingen over de presentatie van resultaten
 - Naleving richtlijnen niet getoetst
- Geen duidelijke aanbevelingen voor verbetering
 - Do's en don't's nodig

Voorbeeld: A6/A9

- Voorstel: doortrekken A6 langs Naardermeer naar A9
- 2005-2006: intensieve discussie
 - Tegenstanders vrezen voor flora en fauna
- MKBA 2006
 - Omgevingskwaliteit genoemd maar niet gemonetariseerd
 - Saldo “-21+PM”; moest zijn: “-21-?”
- Second opinion CPB
 - Over het algemeen positief; enkele stevige kanttekeningen
 - Geen opmerkingen over monetariseren of over presentatie
- Besluit 2006: geen nieuwe snelweg
- MKBA van alternatieven 2007
 - Geluid en luchtkwaliteit gemonetariseerd, maar natuur opnieuw niet
- Conclusie: MKBA heeft kans gemist
 - Discussie ging over congestie versus natuur
 - → Beide effecten moeten worden gemonetariseerd

Waarderingsmethoden

Markt			Enquêtes		Vermijdingskosten	Kengetallen
Impliciete prijzen	Hedonische prijzen	Reiskosten	Contingent valuation	Stated preference	Schaduw-prijzen	Gemengd
Transportprojecten:						
0	4	0	0	1	4	30
Ruimtelijke projecten:						
0	6	0	0	0	0	9

- Vaak kengetallen (CE, Ruijgrok)
 - Beperkingen en risico's
- Soms hedonische prijzen (alleen woningen)
 - Lopende PBL studie over kantoren maakt meer mogelijk
- Nooit combinatie van methoden

Andere landen

- Milieu-effecten vaak in geld uitgedrukt
 - VS, EU, UK, Frankrijk, Japan, Duitsland, Zweden, Noorwegen
- Geluid ook vaak gemonetariseerd
 - In West- en Noord-Europa
 - Alleen woonomgeving
- Minder nadruk op kengetallen dan in NL
- Veel discussie over contingent valuation
- Geluid: vaak hedonische prijzen
 - Soms contingent valuation

Discontering en duurzaamheid

- In Nederland
 - Altijd standaard discontering
 - Ook voor natuur en milieu
 - Nooit gevoeligheidsanalyses
 - Disconteringsvoet 5,5% (was: 7%)
 - → Omgevingseffecten op lange termijn tellen niet mee
- Andere landen
 - Soms lagere discontering lange termijn effecten
 - Bijv. UK, HEATCO: disconteringsvoet daalt in de tijd
- Onze mening: NL praktijk niet adequaat
 - Tijdsvoorkeur (betalingsbereidheid) van burgers voor lange termijn effecten is anders dan in MKBA

Conclusies en aanbevelingen

1. Containerbegrip omgevingskwaiteit niet concreet
 - Effectenlijst nodig
2. Waardering omgevingseffecten vaak *ad hoc*
 - “Do’s en don’t’s” nodig
3. Bij uitvoerige MKBA’s gericht onderzoek doen
 - Kengetallen alleen bij beknopte MKBA’s
4. Presentatie omgevingseffecten kan beter
 - Door bestaande richtlijnen na te leven en naleving te toetsen
5. Kengetallen toetsen
 - En opnemen in de richtlijnen MKBA’s
6. Waarderingsmethoden combineren
 - Om zwakke plekken te compenseren
7. Discontering veranderen
 - Nader onderzoek en nieuwe richtlijnen nodig